

Udskriftsdato: 19. december 2025

FOU nr 1982.104 (Gældende)

Klagevejledning og kontradiktion i forsvaret

Ministerium: Folketinget

Klagevejledning og kontradiktion i forsvaret

Udtalt over for forsvarskommandoen og forsvarsministeriet, at der burde være givet en værnepligtig individuel vejledning om klagemuligheden til forsvarsministeriet i forbindelse med forsvarskommandoens afgørelse om udtagelse til sergentelev og om forlænget tjenestetid.

Endvidere henstillet til forsvarsministeriet at indføre en almindelig ordning, hvorefter der forinden afgørelser om forlænget tjenestetid gives de pågældende værnepligtige lejlighed til kontradiktion.

(J. nr. 1982-766-48)

Forretningsudvalget Værnepligtige Menige Talsmænd klagede for A bl.a. over

4) indholdet og administrationen af bestemmelserne om udtagelse til sergentelev og forlænget tjenestetid og

5) mangelfuld klagevejledning.

Det fremgik af sagen, at A, som havde bestået skibsførereksamen, i november 1981 mødte på Søværnets Eksercerskole i Auderød for at aftjene sin værnepligt efter dagen forinden som 2. styrmand at have afmønstret et skib.

Under opholdet på eksercerskolen blev de værnepligtige styrmænd og maskinmestre orienteret om Søværnets Sergent- og Reserveofficersskole i Frederikshavn og herefter enkeltvis indkaldt til en personalsamtale med en sagsbehandler fra forsvarskommandoen. Kort efter blev det meddelt A, at han var udtaget til sergentelev, og den 15. december 1981 påbegyndte han uddannelsen i Frederikshavn.

I en skrivelse af 28. december 1981 ansøgte A forsvarskommandoen om forflyttelse til et tjenestested så nær Svendborg som muligt.

I skrivelse af 19. januar 1982 meddelte forsvarskommandoen A, at ansøgningen om afgang fra uddannelsen til sergent ikke kunne imødekommes på det foreliggende grundlag, idet det blev tilføjet, at behovet for at uddanne værnepligtige med bevis som styrmand/skibsfører til befalingsmænd ikke kunne dækkes alene ved frivillig tilmelding, hvorfor der også måtte udtages værnepligtige, der ikke ønskede denne uddannelse. Der blev ikke i forbindelse med afslaget givet klagevejledning.

I dagene 16.-18. februar 1982 blev der på skolen afholdt eksamen for sergentelever af navigator-linien. Ni af elleve indstillede elever bestod. A bestod ikke.

Den 22. februar 1982 tiltrådte A tjeneste som værnepligtig menig ved marinestation ...

Den 3. marts 1982 meddelte forsvarskommandoen A, at hans pligtige tjenestetid var blevet fastsat til 15 måneder, idet hans karakter i fagene kommunikationslære og tjenestekendskab havde været så lave, at han ikke kunne udnævnes til sergent, og idet dette karakterresultat ansås at skyldes hans egne forhold.

Forretningsudvalget Værnepligtige Menige Talsmænd rettede herefter på A's vegne henvendelse til forsvarsministeriet om sagen og anførte bl.a., at A ved udtagelsen til sergentelev ikke fik oplysning om muligheden for at anke udtagelsen, og at A heller ikke ved tjenestetidsforlængelsen fik klagevejledning.

I skrivelse af 25. maj 1982 meddelte forsvarsministeriet A, at der ikke i forbindelse med de trufne afgørelser havde været pligt til at give individuel klagevejledning, og at de værnepligtige i søværnet i øvrigt blev gjort bekendt med reglerne om klageadgang i forsvaret gennem undervisning og gennem talsmandsordningen, ligesom reglerne var optaget i den til hver enkelt udleverede Grundbog for Orlogsgaster.

I anledning af klagen til mig udtalte forsvarskommandoen over for forsvarsministeriet, at den klagevejledning, der gennem undervisning og talsmandsordningen blev givet til alle værnepligtige, måtte anses for tilstrækkelig, og at klagemulighederne i øvrigt fremgik af den ovennævnte grundbog.

Forsvarsministeriet henholdt sig i udtalelsen til mig til forsvarskommandoens udtalelse.

Jeg udtalte herefter følgende i en skrivelse til forretningsudvalget:

»...

ad klagepunkt 4:

...

Jeg må være enig med forretningsudvalget i, at der forud for en afgørelse om forlænget tjenestetid bør gives den pågældende værnepligtige lejlighed til at udtale sig. Jeg henviser i denne forbindelse til almindelige forvaltningsretlige synspunkter om partsmedvirken i sager vedrørende bebyrdende forvaltningsakter, jfr. herved den i ombudsmandens beretning for året 1975, s. 202-07, omtalte sag. Jeg skal i øvrigt pege på, at en sådan udtalelse bl.a. på baggrund af det valgte kriterium - »årsager, der skyldes de pågældende selv« - normalt må forudsættes indhentet som led i sagens oplysning.

Jeg har derfor samtidig hermed henstillet til forsvarsministeriet at overveje at indføre en almindelig ordning, hvorefter der forinden afgørelser i henhold til § 1, stk. 6, i bekendtgørelse nr. 229 af 27. maj 1977 om forlænget tjenestetid gives de pågældende værnepligtige lejlighed til - efter i tilstrækkeligt omfang at være gjort bekendt med baggrunden for sagen - at fremkomme med en udtalelse, således at denne kan indgå i grundlaget for forsvarskommandoens endelige stillingtagen.

Vedrørende spørgsmålet om begrundelse har jeg bemærket mig forsvarsministeriets udtalelse i skrivelser af 25. maj 1982 til forretningsudvalget om, at »havde (A) ved modtagelse af afslaget anmodet forsvarskommandoen om en efterfølgende begrundelse, ville han ... have været orienteret om, at alle de af ham anførte begrundelser var medtaget ved ansøgningens behandling«, som jeg må forstå således, at der efter anmodning vil blive givet begrundelse også for afgørelser, der træffes på det her omhandlede område. Under hensyn hertil og til henstillingen ovenfor i forbindelse med en udtaleret finder jeg herefter ikke at burde foretage videre vedrørende dette spørgsmål.

ad klagepunkt 5:

Vedrørende den manglende klagevejledning i forbindelse med forsvarskommandoens afgørelser i sagen skal jeg bemærke, at det efter min opfattelse følger af god forvaltningsskik, at der normalt i forbindelse med bebyrdende afgørelser gives individuel vejledning om en bestående klagemulighed, og at en fravigelse heraf må forudsætte, at der på anden måde for de pågældende adressater er etableret en betryggende let adgang til klagereglerne, jfr. s. 52-60 i betænkning nr. 657/1972 om begrundelse for forvaltningsafgørelser og administrativ rekurs m.v.

Forsvarskommandoen og forsvarsministeriet har i denne forbindelse henvist til den generelle klagevejledning, der gives værnepligtige gennem undervisning og talsmandsordning og til klagevejledningen i Grundbog for Orlogsgaster. Jeg finder imidlertid heroverfor at burde pege på, at klagevejledningen i grundbogen ikke omfatter et tilfælde som det foreliggende, ligesom den almindelige administrative rekurs, herunder klageadgangen fra forsvarskommandoen til forsvarsministeriet, som konkret har været relevant, ikke er beskrevet. Endvidere kan klagevejledningen gennem undervisning (og talsmandsordning) efter min opfattelse ikke anses for tilstrækkelig sikker og direkte.

Der burde derfor efter min opfattelse være givet (A) individuel vejledning om klagemuligheden til forsvarsministeriet i forbindelse med forsvarskommandoens afgørelser i sagen.

Jeg har samtidig hermed gjort forsvarskommandoen og forsvarsministeriet bekendt med min opfattelse

...«

Supplerende oplysninger om sagen

I anledning af min henstilling til forsvarsministeriet om at indføre en almindelig ordning, hvorefter der, forinden der træffes afgørelse om forlænget tjenestetid, gives de pågældende værnepligtige lejlighed til kontradiktion, udtalte forsvarskommandoen over for forsvarsministeriet følgende:

»Forsvarskommandoen vil udarbejde en bestemmelse til optagelse i Forsvarskommandobestemmelse nr. P. 400-2 angående forlænget tjenestetid efter afgang fra befalingsmandsuddannelse. Bestemmelsen vil sikre, at der i sager af nævnte art vil foreligge en udtalelse fra den pågældende, inden forsvarskommandoen træffer den endelige afgørelse, samt at den pågældende gives individuel ankevejledning.«

I skrivelse af 15. juni 1983 meddelte forsvarsministeriet mig, at ministeriet kunne tilslutte sig det af forsvarskommandoen anførte.

Jeg meddelte herefter forsvarsministeriet, at jeg havde taget det oplyste til efterretning.